СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 266. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 13. листопада, 1929. VOL. XXXVII. No. 266. Jersey City, N. J., Wednesday, November 13, 1929. THREE CENTS.

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ

ГУВЕР СТАЄ В ОБОРОНІ ТОРГОВЕЛЬНИХ КОРАБЛІВ ПІДЧАС ВІЙНИ

ГОВОРИТЬ ПРО СВІТОВИЙ МИР І ЗМЕНШЕННЯ ФЛЬОТИ.

ВАШИНГТОН, 12. листопада. — З нагоди свята Завішення Зброї виголосив президент Гувер бесіду, в якій торкнувся деяких важних квестій, звязаних зі справою мира.

І так говорив він про охорону торговельних кораблів підчас війни. Президент заявився за тим, щоби кораблі, які довозять поживу, стояли під тою самою охороною, що кораблі, які перевозять ранених, ліки й т. п. Вони мають бути ненарушимими. І тесаме повинно бути обняте законом і становити предмет нарад морської конференції в Лондоні. Там повинні радити рівнож і над зменшенням зброєння на морі. Злучені Держави годяться, говорив президент, на всяке обмеження зброєння. Але на всякий випадок мусимо остатись на стільки сильними, щоби на наших землях не могла стати нога ніякого чужинецького жовніра.

Президент зазначив, що світ тепер ближчий до мира як колинебудь, але додав, що мимо того є тепер 30,000,000 узброєних людей, себто на 10,000,000 більше, як їх було до вибуху світової війни.

СТРАЙКАРІ ПЕРЕД СУДОМ.

119 ТКАЧІВ ВІДПОВІДАТИМЕ ПЕРЕД СУДОМ ЗА ЗЛОЧИНИ ВБИВСТВА, ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ Й БУНТУ ЗПРИВОДУ ТКАЦЬКИХ РОЗРУХІВ У МЕРІОН. ЗНОВУ ВИКИДАЮТЬ РОБІТНИКІВ З КОМПАНІЙНИХ ДОМІВ.

МЕРІОН (Норт Каролайна), 12. листопада. — Малому містечкови Меріон, яке має всього на всього 3,000 мешканців, судилося відограти велику ролю в боротьбі робітництва за кращі умовини праці. Сьогодні почнеться тут розправа проти 119 ткачів, обжалованих головно за бунт проти влади. Арештовані це самі страйкарі, котрі вийшли на страйк з розпуки, не можучи виживити своїх родин за ту платню, яку одержували.

Вчора викинув шериф Едкинс з компанійного дому родину Спурджона Бредлея, а завтра має викинути вдову Дору Робертс, якої 17-літного сина забито при недавних страйкових розрухах.

Шериф Едкинс це той, котрого робітники обвинувачували за вбивство, а якого суд звільнив від вини і кари.

НОВІ ЖЕРТВИ СПЕКУЛЯЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 12. листопада. — Нюйорська біржа неспокійна. Папери падають далі й можна надіятися нового краху. Вже тепер нема дня, який би не приніс нового самогубства по причині нещасливої спекуляції на біржі. Відбирають собі життя не тільки дрібні спекулянти, але й міліонери, як ось Райорден.

НАЗИВАЄ ЛАБІСТА КРИВОПРИСЯЖНИКОМ.

ВАШИНГТОН, 12. листопада. — Сенатор Керевей, демократ з Аркензо, назвав Вилієма Борджеса платним лабіїстом і того рода людиною, яка й хвилини не завагається, коли треба фальшиво присягнути.

Так говорив Керевей вчора у сенаті. Борджес був назначений давніше президентом Гардингом членом федеральної тарифової комісії.

ПРИЗНАЛАСЯ ДО ВБИВСТВА.

КЕМДЕН (Ню Джерзи), 12. листопада. — Коло 2,000 людей приглядалося Гледис Мей Паркс, як вона показувала на полі між кущами місце, де закопала одно з дітей, які вона вбила. Убийниця сміялася, коли показувала місце й робила приємну міну, щоби вийти добре на фотографіях, які знимали ґазетні репортери.

Публика хотіла її злінчувати, але поліція не допустила до цього.

ЗАБРАЛИ $3,592,000 НА СПЕКУЛЯЦІЮ.

ФЛИНТ (Мишиген), 12. листопада. — Десять банкових урядовців спроневірили в Юніон Індостріел Бенк $3,592,000. Це найбільше спроневірення, яке колинебудь трапилося в Америці. Гроші ті були вжиті на покриття втрат, які мали банкові урядники через спекуляцію на біржі.

ШУКАЛА У СМЕРТИ РОЗРАДИ.

НЮ ЙОРК, 12. листопада. — Молода 17-літна Мисс Рут Раквел наняла літак і казала себе піднести на 2,000 стіп високо. Там відчинила двері й кинулася з літака. У записці, яку залишила, подала, що життя не представляє для неї ніякої вартости, тому шукає іншого світа. Подає, що певно узнають її умово хорою, коли прочитають те, що вона пише, але вона за те не дбає. Подає тільки, що коли знайде на другім світі дещо цікавішого, як на тім, то повідомить про це своїх знакомих.

Мисс Раквел була дуже доброю учинецею в школі й полишила по собі серед учительок дуже гарний спомин.

ВІЙСЬКО ПРИ ВИБОРАХ.

МЕКСИКО СИТІ, 12. листопада. — Правительство подає, що підчас виборів на президента буде змобілізована ціла армія, щоби не допустити до розрухів.

ШВАЙЦАРІЯ ЗБРОЇТЬСЯ.

Швайцарське міністерство війни виготовило проект на купівлю 105 нових військових літаків. Між ними має бути 60 літаків-бомберів, а 45 легких для розвідки. Ці літаки коштуватимуть державу 5,000,000 долярів.

КОНЦЕСІЯ В МОСКОВЩИНІ.

Американська фірма „Сібрук'' дістала в большевиків концесію на будову брукованих гостинців у Московській губернії. Концесія потребує капіталу 5,000,000 долярів.

КОМУНІСТИЧНА ЧЕСНІСТЬ.

Радянська влада післала урядовця комісаріяту фінансів, Бутліна, до Амстердаму для продажі царських діямантів. Тепер виявилося, що Бутлін десь зник без сліду разом з дорученими йому дорогоцінностями.

ЗАБОРОНА УКРАЇНСЬКИХ ВИСТАВ ТА ЗБОРІВ.

З розпорядження староства в Підгайцях в селах Заставчині, Новосільці та Швейкові заборонено всякі українські вистави та прилюдні збори. Всі заборони староство пояснює потребою „громадського спокою й безпеки".

СТРІЛЯЮТЬСЯ КОМУНІСТИЧНІ ДІЯЧІ.

Московська газета „Ізвестія" повідомляє, що у Владивостоці застрілився заступник торговельного представництва в Китаю, Коробкін. Взагалі останніми часами почалися часті самогубства, вбивства та тікання з партії ріжних комуністичних діячів, що перебувають поза кордонами радянських установ.

СТРІЛЯЮТЬ ЗА САБОТАЖ.

Чека розстріляло без суду трох інжинірів з північного лісного тресту „за саботаж". Останніми часами особливо часті стали розстріли ріжних людей без суду і слідства, а лише по наказу чека, як було в роки „военного комунізму".

ПЕТРОВСЬКИЙ, А ЦАРСЬКИЙ ІСПРАВНИК.

Коли старий большевик Петровський, предсідатель Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету, виявив непослух до Сталіна, то Сталін викликав його до себе в Москву. Там він показав Петровському, що має відомости про те, що в 1905 році Петровський цілувався в Павлограді з царським исправником (начальником повітової поліції).

Петровському довелося відразу стати приятелем Сталіна, щоби не виносити неприємну для нього справу на партійні збори. Отак Сталін керує всіма большевиками, бо має у себе в комуністичних святцях записані гріхи всіх комуністичних лідерів.

ПОШУКУЄМО 41 УКРАЇНЦІВ З $100.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ГРОМАДА В НЮ ЙОРКУ ЗЛОЖИЛА З НАГОДИ СВЯТА ВІДРОДЖЕННЯ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ $100 ЯК ЛИСТОПАДОВУ ЖЕРТВУ, ПРИЗНАЧЕНУ НА БУДОВУ ДОМУ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ У ЛЬВОВІ.

ПОБУДОВАНИЙ АМЕРИКАНСЬКИМИ УКРАЇНЦЯМИ ДІМ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ БУДЕ СИМВОЛОМ НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ ВСІХ УКРАЇНЦІВ, ДЕБ ВОНИ НЕ ЖИЛИ І ЯКИХ ПЕРЕКОНАНЬ БИ НЕ БУЛИ, А РАЗОМ З ТИМ ВИРАЗОМ ПОШАНИ ДЛЯ ВСІХ, ЩО НЕ ПОКОРИЛИСЯ І НЕ КОРЯТЬСЯ НАЇЗДНИКАМ, А ГОЯТЬ СВОЇ РАНИ НА ТЕ, ЩОБИ ЩЕ РАЗ ВСТАТИ ДО БОЮ З ВОРОГАМИ.

У ВІРІ, ЩО ЩЕ ТОГО МІСЯЦЯ ЗНАЙДЕМО ДАЛЬШИХ 41 СТОДОЛЯРОВИХ ЖЕРТВОДАВЦІВ, КОТРІ НЕ ПОЖАЛУЮТЬ НА ТАКУ БЛАГОРОДНУ ЦІЛЬ, ВИСИЛАЄМО СВОЮ ЛЕПТУ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

**OBYEDNANYE
P. O. BOX 411,
PHILADELPHIA, PA.**

ЛИХІ ЖАРТИ.

У Пабяницях зайшла така трагічна пригода. Дівчина Марія Крогульська бавилася з молодшими дітьми „в шибеницю" та показувала їм, як то вішається... на собі. Така дурна забава продовжувалася так довго, аж дівчина, якій було 14 літ, замотала собі узол на шиї так твердо, що не могла відвязати його й повисла на добре. Діти зпочатку придивлялися з цікавістю, потім так злякалися, що зовсім не йшли кликати старших, але поховалися по кутах.

ВАТАҐА В ПІДҐАЄЧЧИНІ.

„Дзеннік Людови" повідомляє, що в підгаецькім повіті від двох місяців непокоїла населення якась ватага узброєних людей, що нападала на мешканців присілка Бича Гора, на села Поплави, Хамівку та на Волицю. Учасники нападів говорили по російськи, були одягнені у військові однострої і в козацькі шапки. Ця ватага зрабувала кольоніста Чопора Людвіка, Василя Корпана і Варвару Горик з Волиці та інших богатших селян тої околиці. Довший час поліції не вдавалось зліквідувати тої ватаги, аж дня 14. жовтня в селі Мадзелівці арештовано трох ватажків тої ватаги, а то: Михайла Гука, Миколу Бойка і Володимира Матейського. Арештовано також Дмитра Чурпіту, Петра Гука, Костя Фірмана і Миколу Дирду за те, що вони нібито допомагали ватазі скриватися та достарчували їй зброї й муниції. Всі арештовані опинились у вязниці в Бережанах.

ДБАЮТЬ ЗА 45-ЛІТНИХ.

В палаті послів у Монтевідео (Ураґвай) внесено проект, у якім зазначено, що всі правительственні роботи мають бути віддані тим компаніям, котрі затрудняють принаймні 10% робітників, що покінчили 45 років життя.

ЗАСТУПНИК ШТРЕЗЕМАНА.

Президент Німеччини Гінденбурґ затвердив призначення міністром справ закордонних Курціуса. Він був близьким приятелем і помічником покійного Штреземана, який не раз говорив, що слідуючим міністром закордонних справ буде Курціус.

ЖЕРТВИ РАКЕФЕЛЕРА.

Фундація Ракефелера опублікувала відомости про жертви Ракефелера на ріжні культурні та наукові цілі. З дня заснування його фундації в 1913 році й до 1929 року Ракефелер пожертвував 144,189,000 долярів. У 1928 році він пожертвував 21,690,738 долярів.

НАСЛІДКИ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ.

Мешканці одного дому під Будапештом заінтересувалися тим, що один з мешканців, інжинір д-р Затлер, кождого вечера щезав з дому й повертав щойно рано. Пішли врешті за ним. І що виявилося? Що інжинір, який брав участь у світовій війні, викопав собі недалеко дому правильні стрілецькі окопи й з них нападав на уявленого ворога.

РЕВІЗІЇ Й АРЕШТУВАННЯ.

Дня 20-го жовтня ц. р. на вічу в Кінчаках, станиславівського повіту, арештовано 24-ох громадян з Горожанки і 3-ох громадян з Кінчаків.

Дня 22-го жовтня перевела місцева поліція ревізії у д-ра Меркуна, п. Івана Корчинського, урядовця „Рідної Школи" й „Просвіти" та в канцелярії Повітового Союза Кооператив в Ґаличі. Арештовано п. Івана Корчинського, якого перетримано через ніч на постерунку, а на другий день відставлено до Станиславова. Арештування п. Корчинського є мабуть у звязку зі шкільним вічем.

Ранком дня 22-го жовтня перевела поліція трус у бувшого учня VII-ої кл. української гімназії в Коломиї, Никифорчина (цими днями він дістав був „дозвіл відходу" до иншої гімназії). Учня арештовано. Того самого дня потягано до поліційного слідства 18 учнів української гімназії (таки зі школи), мабуть під замітом приналежности до тайного пластового гуртка. Пласт в українській гімназії в Коломиї розвязано тому шість літ. Після переслухання в комісаріяті поліції випущено всіх опріч Никифорчина.

КОМІСАР СПРАВ ЗАКОРДОННИХ ЧІЧЕРІН УСТУПИВ

ОДІЙШОВ ВІД АКТИВНОЇ ПРАЦІ ОСТАННІЙ СТАРИЙ БОЛЬШЕВИК З „ЛЕНІНСЬКОЇ ҐВАРДІЇ". СТАЛІН ЙОГО НЕ ЛЮБИВ.

БЕРЛІН (Німеччина), 12 листопада. — Чічерін, що був радянським комісарем справ закордонних майже з першого дня приходу большевиків до влади, подався до димісії. Останній рік він знаходиться в Німеччині в санаторії, поважно хворий. У свій час Чічерін протестував проти комуністичної московської пропаґанди за кордоном, але протестів його не приймали на увагу, що значно шкодило провадженій ним закордонній політиці, навязання дипльоматичних зносин з европейськими державами.

Особливо неприємний для нього був удар, коли Англія перервала дипльоматичний звязок з Росією й вислала з Лондону большевицьких московських представників. Сталін не любив його, бо він, хоч більше податливий ніж Троцький, всеж не хотів сліпо вислугуватися Сталінові. Відхід його від активної праці в уряді СССР ізза хвороби звільнив Сталіна від неприємности силою віддаляти Чічеріна від влади.

МОСКОВСЬКИЙ МІЛІТАРИЗМ.

ЖІНКИ БУДУТЬ УЧИТИСЯ В ОФІЦИРСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ ШКОЛАХ.

МОСКВА (СССР), 12 листопада. — В червоній армії істнують вже давно окремі жіночі військові відділи. Тепер верховний военно-революційний комітет видав правила вступу молодих дівчат, у віці від 18 до 23 років, до військових шкіл ріжних родів зброї.

ЗАСУДИЛИ КИТАЙСЬКОГО КОНСУЛЯ.

ШАНҐАЙ (Китай), 12 листопада. — Китайський суд засудив бувшого віце-консуля в Сен Франціско, Інґ Као, та його дружину за привіз до Злучених Держав опія на суму $500,000. У свій час американська влада знайшла цей опій і консуль, його дружина та один урядник консуляту, що були замішані в торговлі цим наркотиком, були викликані до Китаю, де їх тепер судили.

Консуля засуджено до вязниці на сім років і на грошеву кару у висоті $6,666, дружину його засуджено на 4 роки до вязниці і на кару $5,000, а урядовець консуляту від кари звільнений.

ПО ЗРАЗКУ МУСОЛІНІЯ.

30,000 СЕЛЯН МАШИРУВАЛИ ПО ВУЛИЦЯХ БУКАРЕШТУ, ВИТАЮЧИ ПРЕМІЄРА МАНЮ.

БУКАРЕШТ (Румунія), 12 листопада. — В річницю приходу до влади в Румунії національної селянської партії на чолі з Маню, відбувся великий конґрес цієї партії. До Букарешту прибуло понад 30,000 селян, які урядили похід вулицями столиці, витаючи свого премієра.

У парку Кароля відбувся величезний масовий мітинґ селян, на якому Маню давав звіт з діяльности свого правительства.

ПОЛІЦІЯ ЗАБИЛА СТРАЙКАРА.

МАДРИД (Еспанія), 12 листопада. — На фабриці залізних виробів у Саґунто застрайкувало 3,000 робітників, домагаючись підвищення платні. При сутичці з поліцією, яка своїми палками розганяла натовпи страйкарів, одного страйкара вбито.

Заходи уряду до полагодження страйку й відновлення робіт на фабриці не повелися.

УПЕРТІ БОЇ.

ШАНҐАЙ (Китай), 12 листопада. — Бої між правительственними військами Кай Шека та повстанцями тривають далі. Обидві сторони бються з великим завзяттям, поносячи величезні втрати. Ще годі сказати, по чиїй стороні перевага. Зі сторони правительства вжиті вже всі військові резерви.

БОЛЬШЕВИКИ КОНЦЕНТРУЮТЬ СВОЮ АРМІЮ.

МУКДЕН (Манджурія), 12 листопада. — На всьому манджурсько-сибірському кордоні триває спокій. Большевики концентрують далі свої військові сили на кордоні, приготовлюючи їх до военної акції. Вони збудували новий тип панцирного авта на полозках. Це авто-санки узброєне двома польовими гарматами й має 14 людей залоги.

НЕМА КІНЦЯ.

РАДЯНСЬКО-КИТАЙСЬКИЙ КОНФЛІКТ СТОЇТЬ НА МЕРТВІЙ ТОЧЦІ.

ЛОНДОН (Англія), 12 листопада. — Міністер справ закордонних Гендерсон заявив у палаті послів, що треба чекати, поки Китайці й большевики не порозуміються безпосередньо самі між собою у справі Східно-Китайської залізниці. Тепер нема відомостей про переговори між ними в цій справі, хоч центральне правительство Китаю дозволило манджурському правительству вести безпосередні переговори з Росією.

На всьому кордоні Манджурії та Сибіру скупчені з обох сторін війська, між якими час від часу відбуваються невеликі сутички.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5,00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СВЯТО ЗАВІШЕННЯ ЗБРОЇ.

Як в Америці так і в Европі обходять торжественно день 11 листопада в память 11 листопада 1918 року, коли то наступило перемиря між аліянтами і центральними державами. В той день перестали гудіти гармати на французько-німецькім і італійсько-австрійськім та инших фронтах. Відітхнули мільони жовнірів, що стояли в обличу смерти, відітхнули й народи, яким то завішення зброї мало принести визволення, свободу, свою державність, а иншим воєнні здобутки й утіху, що отсе повалено пруський мілітаризм і насильство.

Не затихли тоді одначе гармати на українських землях. А головно не втихали вони на землях нашої тіснішої батьківщини, в Галичині під Львовом. Там по чотиролітних страхіттях світової війни довелося українському народови розпочинати нову боротьбу в обороні своєї державности проти польської навали. Тому тоді, коли на фронтах, де стояли проти себе аліянти і центральні держави, заніміли гармати і наступило завішення зброї, утворився новий українсько-польський бойовий фронт. Ті самі аліянти, які згодилися на завіщення зброї на своїх фронтах і які вже тоді святкували побіду демократії і права самовизначення народів, дали в тім самім часі допомогу Польщі, яка утворила новий фронт і счинила нову війну, щоби повалити нову українську державу, що стала з волі українського народа й на українських землях, покликуючись між иншим і на проголошене Вилсоном право замовизначення народів.

Побитий і поневолений при помочі аліянтів український нарід не признав досі ніякого завішення зброї. Він не подав руки до згоди ні одному з окупантів наших земель. Не подав його рівнож і Польщі. Армія наша покинула Галичину, уряд перенісся за границі краю і ніхто з них не заключив з ворогом ніякого перемиря в роді того, що наступило між аліянтами й центральними державами.

Та це не перешкаджає українському народови, в признаний богатьома державами день Свята завішення зброї, склонити свої голови перед тими жертвами, що в могилах, що полягли на ріжних фронтах в надії, що їх жертва принесе користь не тільки їх народам, але й цілій людскости. І український нарід клонить голову перед тими, що наложили своїми головами в обороні правди і справедливости. Але разом з тим український нарід свідомий того, що це звичайне лицемірство, коли Свято Завішення Зброї святкують ті держави, котрі, завішуючи зброю на однім фронті, пособляли тим, що відчиняли новий кровавий фронт проти справедливих державницьких змагань українського народа.

ПИСЬМО ЛІМАНОВСЬКОГО ДО ПРЕЗИДЕНТА ПОЛЬЩІ МОСЦІЦЬКОГО

Болеслав Лімановський — це старий, бо 93 роки життя числячий польський революціонер. Уже в р. 1860 вступив він до революційної польської військової школи в Парижі, звідки однак вже в 1861. р. вернув до Росії. За участь в революційній демонстрації в однім з костелів у Вильні — дістався він на Сибір. Коли в р. 1863 вибухло польське повстанне — він пробує втекти з засслання, що однак не удалося. Доперва наслідок амнестії, даної царем Александром II-им, він вернув до Польщі. В р. 1870 перенісся він до Кракова під Австрією, а потім до Львова, де взяв участь в організації социялістичних робітників. За це запроторили його польсько-австрійські власти до тюрми, а Поляк — намісник Ґолуховський, видалив його з границь Австрії. Потім перебував Лімановський в Швайцарії та Франції — заробляючи яко учений специяліст по історії польських визвольних рухів та по історії социялізму. Брав він все горячу участь в робітничім русі, а в р. 1892. був одним з основників польської партії социялістичної (П. П. С.), що в р. 1926 головно причинилась до побіди Пілсудського, а тепер є його найзавзятішим поборником. Підчас світової війни Лімановський, сидячи за границею, багато помагав своїм пером польській справі.

В р. 1919. вернув Лімановський до Варшави, а в р. 1922 вибрали його робітники до польського сенату. Львівський університет надав йому почесний докторат прав.

Слово Лімановського має незвичайно велику вагу не лиш між польськими робітниками, але взагалі у польській поступовій суспільности.

Тому, коли недавно появився в пепесівських часописах його **„отвертий лист"** до президента Мосціцького, де він дуже гостро виступив проти теперішних порядків, а радше безпорядків в Польщі, то польський уряд наказав негайно сконфіскувати дотичні числа часописів і дуже завзято виловлює взагалі поодинокі відбитки того листу.

Шість і пів мільонів Українців живе в Польщі, отже стільки, скільки людности взагалі числить теперішна Австрія. З нашої людности під Польщею можнаби утворити майже дві Данії, або більше як дві Норвегії, або більше як три Лотви. А всьо то самостійні держави і лише наших шість і пів мільонів в рабстві. (Не говорю, вже про тих 35 мільонах в большевії!)

Для нас отже, коли вже належимо до складу польської держави, цілком не є байдужим, хто у ній держить владу, який устрій тої держави і чи є яка надія на кращі порядки у тім невдатнім творі шановної актанти.

Тому і **„отвертий лист"** Лімановського до польського президента не може бути для нас маловажний і ми не смієм перейти над ним до порядку дневного, навіть не читаючи його. А що найважніше для нас то це, що це пише Поляк-патріот, і то не реакціонер, але поступовець, учений, знаючий дуже добре історію других народів.

З тої причини подаю отце Вп. Читачам докладний переклад цего „отвертого листу".

ЛИСТ ОТВЕРТИЙ

до Гната Мосціцького, президента польської републики.

Пане Президенте Републики!

Забираю голос, бо вже довше мовчати я не годен, та звертаю мої слова до Вас, Пане, яко до Голови Держави то до першого Громадянина, поставленого на це становище в конституційній дорозі обома Законодатними Палатами.

Перед Ваш, П. Президенте, суд та перед Ваше сумлінне заношу **отцю скаргу,** в котрій відзивається гіркий **жаль та слушний гнів більшости нашого народу.** А зневолює мене до цего жура про завтра, та побоюванне про саму будуччину нашого народу та держави.

Чи не бачите, Пане Президенте, цего, що у нас діється? Чи не знаєте про це, що горече наповнює нашу насущну днину? **Чи не знаєте сумної польської правди,** чи не доходять до Вас голоси незалежної світової опінії, котра пильно стежить за нами, та не скриває цего, що про нас думає?

Уже віддавна і **щоденно ломиться у нас закон,** а до найвисшого степення доходить роздуста і **самоволя центральних властей.** Вони поширюються немов зараза на цілу Державу, родячи самоволю на всіх урядових степенях аж до послідного податкового екзекутора і фальшівника публичної опінії — цензора. Навіть вимір справедливости є здеправований, а **судейське сумлінне в Польщі — є затроене.**

Неправда святкує тріюмф над писаним законом, ухваленим Законодатними Палатами і обусловленим в Конституції, на котру і Ви, Пане Президенте, складали присягу, беручи на свідка Всемогучого Бога.

Державний орґанізм, позбавлений законних підстав, **знаходиться в розкладі.** Державний скарб викручується від контролі та перемінюється немов у якусь приватну касу. Розкидується міліони державного гроша на вибори до парляменту і до автономних тіл, купується людські сумління, купується пресу та нищиться публичну мораль. Гроші роздають на всі боки і без всякої міри, на начальні становища покликується не відповідно до здібностей кандидатів, але відповідно до їх на все готового лакейства.

Це, що називається **корупцією,** окружало правлячі сфери ґрупою людий неспосібних, малих, продажних та прямо **нікчемних.**

Пониждується парлямент, независимих послів обкидується болотом та практикується найбезличнішу демаґоґію — а все те в тій цілі, щоби лише **повалити одиноку підпору** державного ладу і демократії, то є: конституційно загарантоване **народне представництво.**

А коли його повалиться, то що, Пане Президенте, останеться?

Останеться невідповідальна група людий, захланна, безоглядна на власть, останеться **кліка, готова на все,** щоби лише ту власть задержати в своїх руках. А правду кажучи — Польща таки є варта кращої долі...

Пане Президенте! До Вас не доходять жалі армії, котрою терористично правлять невідповідальні одиниці, поза плечима властивих, урядово покликаних до того чинників. Не доходять до Вас жалі державних урядовців, живучих в пониженню під загрозою редукції (викинення з посади), непевних свого завтра та змушених відгадувати **замисли своїх зверхників,** котрі за своє **завданне** поставили собі — **ломити право!**

Чиж урядово ширений оптимізм*) та щоденна брехня заслонює Вам дійсну пр... шого життя?!

Гляньте лиш: ось маси працюючого народа жиють схвильовані, а це схвильованне змагається з кождим днем. Маси робітницькі і мужицькі домагаються одностайного для всіх права й оборони свого істнования. Колиж відбирається їм насильно їх право, свобідний голос і можність боротьби за своє добро — тоді **надходить хвиля бунту,** а хвиля гніву мас розхолітує підпори держави.

І та хвиля надходить, вона наближається з кождим днем... **І хто буде відповідати** за це, що може надійти, і таки борше чи пізнійше **мусить надійти?**

Много буде таких, що будуть відповідати за цілу систему правління, але перед усіми ними **будете відповідати Ви, Пане Президенте,** позаяк Ви є першим громадянином зпоміж цілого народа.

Не є іменно виключно одиноким **завданнем Президента** Републики **підписувати** послушно всі підсувані **йому декрети,** приймати поклони та відбувати репрезентаційні подорожі.

Він має бути **сторожем права та підвалиною ладу в Польщі.** Він має обовязки і він є обовязаний виконувати їх.

Ось це позволяю собі пригадати Вам, Пане Президенте, яко один з тих, котрих голосами Ви зістали поставлені на найвище становище в Польщі

Болеслав Лімановський.

*) Представлюванне положення Польщі в рожевім світлі. Діється це при помочі підкуплених часописей, як „Ілюстр. Курер цодзенни" і др.

—o—

Як бачимо — „отверте письмо" цего майже столітного польського сенатора — не позіставляє нічого до побажання, о скільки іде про маркантне представленне положення в Польщі, а зосібна надужить і корупції в тій державі.

Тай взагалі видно з того письма, що його писав правдивий муж державний, **„айн штатсман",** як кажуть Німці.

Річ певна, що п. Мосціцький мусів те письмо також перечитати — а цензорови, тому **„фальшивнікови публичної опінії"** — як його зве Лімановський — ходило лише про те, щоби власне та публична опінія не познакомилася з цим вибухом щирости старенького народного діяча, стоячого — аж надто очевидно — понад всіми дрібницями партійних уїдань та інтриґ. Що це письмо пана Мосціцького не наверне — це більше як певне!

Не дармож він при кождій нагоді зазначує, що він і инші мусять іти послушно за „нашим провідником і учителем". А ним є власне п. Й. Пілсудський, до котрого те „отверте письмо" Лімановського є також — хотяй посередно — звернене.

Д-р К. Тр.

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕГ

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).

(З болгарської мови переклав Михайло Процик).

(33)

І гляділа на неї із захопленням. Фрозина не вперше бачила її, але тепер знову одушевлялася нею.

Служба накрила стіл у сусідній світлиці, що лучилася дверцями з Фрозининою світлицею. Фрозина заповіла службі, щоби ніхто не входив до їдальні. Туди перейшли і Святослав та Славка.

По вечері князь обережно перепровадив Славку до сусідньої світлиці та вказав їй мягкий диван до спання. Для обережности казав їй надягнути Темирів одяг.

Потім Святослав постановив побачитися з Панталеоном. Від нього мусів зажадати великих грошей для потреб справи.

Попращався з Фрозиною, взяв Богора, двох збройних людей тай пішов.

Залізні ворота замкнулися за ними з лоскотом.

Небаром потім хтось застукав у ворота. Служба вийшла зі світлом і відчинила.

На порозі станув чернець. Служба пізнала в ньому Радоіла та впустила його і старанно зачинила ворота.

— Де князь? — спитав Радоіл.

— Пішов до Панталеона.

На Радоіловім лиці відбилося невдоволення.

— Ідіть, закличте його зараз.

Одначе оба слуги відповіли, що не сміють у таку пору оставляти хату і княжну без приказу князя.

— Я не можу волочитися по вулицях долішнього міста — говорив сердито Радоіл і зажурився, що йому далі робити.

— Ага! Темир тут! — озвався один із слуг, щасливий, що може прислужитися.

— Темир тут?...

— Нагорі в світлиці — додав другий слуха.

Радоіл побіг скоро сходами. Хотів післати Темира по князя. За ним ішла служба.

Вказали йому світлицю.

Це спричинило стрічу суджених подруг.

Радоіл відправив службу і попхнув дверей. Одначе двері не відчинилися, були замкнені від середини.

— Темире, відчини — сказав Радоіл.

— З середини не відзивався ніхто. Вдарив у двері кілька разів, стали тріскати під ударами сильної долоні.

— Темире, відчиняй скорше!..

— Хто там? — спитав голос, який зачудував Радоіла, бо не був подібний до Темирового голосу.

— Радоіле! — крикнув голосно.

Двері відчинилися.

Радоіл увійшов. Одначе Темир замісць поклонитися до землі, як це звичайно робив, кинувся йому на шию і обсипав поцілунками.

Радоіл відскочив обурений.

— Ти пяний, Темире? — крикнув він гнівно.

— Радоіле мій! — говорила Славка тай знову кинулася обняти його.

Щойно тоді пізнав її.

— Славко!!

Хвилину стояли, пригорнувшись одно до однонго, німі, дріжучі з радости та схвильовання.

— Ти так скоро вернув з подорожі?...

Радоіл видивився на неї счудований.

— Що це значить? Ти тут? Скажи мені, чи не сплю я?

Славка гляділа на нього, наче ранена громом. І на швидку розказала йому, як це Святослав зробив, щоби вона могла бачитися з батьком.

— А зі мною ні?

— Сказав мені, що тебе нема в Тирнові.

— Я був тут пополудні — сказав Радоіл.

Він зрозумів, що Святослав нарочно так зробив, щоби він не бачив Славки, бо боявся якого нерозважного вчинку.

Нараз сказав Славці рішуче:

— Славко, ходімо відсіля!

— А... Святослав?...

— Хай Святослав пильнує своєї жінки, а моїй я приказую. Ходім!

— Куди?

— Утікаймо в Тирнови.

— Втікати? — спитала перелякана Славка.

— Втікаймо в якесь село. Хай мене грім побє, коли я тобі позволю вернути до палати. Загорнися добре в опанчу, а шапку натисни глибше на чоло — так!... — говорив Радоіл, помагаючи їй.

Служба відчинила їм знову ворота і Радоіл у чернечій рясі вийшов із Темиром.

Втеча.

На дворі падав сніг. Була вже пізна ніч. Обоє втікачі звернулися вгору, по стрімкій вулиці, минули муровані боярські доми та вийшли на отверте поле. Їх ніхто не бачив.

Скоро зійшли доріжкою, що виходила на Марне Поле. Радоіл прискорив ходу, щоби через Устє дістатися на нічліг до села. Там мав запевнений захист.

Та як наближалися до Устя, недалеко Янтри, з вартової башти, що стерегла переходу, тихцем висунулося пятьох Татар. Крикнули до Радоіла, щоби задержався й опускалися на збочі.

Радоіл навіть не думав, щоби в таку ніч могла його заприміттити варта.

Блискавкою промайнула йому думка, що знову прийде до сутички, як тоді біля татарського табору, коли то втратив Славку. Стиснув її руку залізною долонею й обоє скочили скоро, наче серни, у близький ліс у стіп скелі тай там пропали.

Татари, яким уже вдалося збігти на діл, побачили, що тамті пропали в лісі. Не відважилися серед ночі шукати їх там. Післали лише в їх сторону двацять стріл і вернули на башту. Пояснювали собі, що то певно розбишаки, з якими недобре заходити собі вночі.

— — — — — — — — —

Пів години після того як Радоіл і Славка вийшли із Святославового дому, князь вернув і довідався, що Темир вийшов разом з воєводою.

— То страшне!... — скрикнув.

Після короткої надуми прийшов до переконання, що Радоіл не міг вибрати іншої дороги, лише полями, щоби безпечно дістатися в це село. Тому взяв Богора, узброєних людей та двох зі служби та пустився за збігцями. Бистре Святославове око добачило в нічнім сутінку сліди ніг на мягкім снігу. Відділ пустився до Марного Поля.

Святослав був у розпуці, ба більше, він був наче біщений. Не міг простити собі цієї помилки, яка погубляла його і цілу справу. Через те, що стратив Радоіла, тратив разом із ним сильну і воєвничу його дружину. Коли з гарему пропала Славка, наражувався на страшний гнів Чокія й отвирав йому очи...

Дріжав із гніву, що він, деспот, перший достойник у державі після царя, пробирається тепер у сніжну, зимову нічь цю пустелю, повен упокорюючого жаху...

І йшов спішно по мягкому снігу...

Дійшли до вартівні.

Татарські вояки знову вийшли і стали кричати до подорожних.

Святослав пристанув.

— Хто ви за одні?

— Деспот Святослав! — відповів князь приказуючо.

В сутінку пізнали могутнього деспота та поклонилися йому невільничо.

— Чи не переходило туди двоє людей?

Татари пояснили йому й вказали в цю сторону ліса, де пропали нічні волоцюги. Святослав скоро пустився до ліса.

За ним пішли Татари.

— Вас мені вже не треба, вертайте — приказав Святослав.

Татари покірно вернули на башту.

— Треба перешукати цей ліс, заки підемо далі — приказав князь.

Вояки і служба розсипалися по лісі, бродили снігом, під нагими конарами дерев, обліплених сніговим пухом. Святослав шукав разом із ними.

Небаром два вояки побачили, що щось ворушиться під деревом.

— Тут є люди — сказали вони князеві.

— Двоє людей — говорили далі.

Святослав скоро пустився у вказане місце.

— То вони! — озвалися слуги, що надбігли з другого боку.

І справді були то Радоіл і Славка.

Славка пізнала Святослава.

— Мерщій! Він умирає! — кликала перелякана.

Радоіл лежав на снігу, довкола нього чорнілася кров.

— Князю, чи то ти? — простогнав він із болем.

— Де ти ранений? — спитав князь.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ПРО ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ.

Вже лише 5 місяців часу лишається до 30 квітня 1930, коли зачнеться загальний перепис населення в Злучених Державах. Короткий це час, а ми цю справу троха занедбуємо. Нам треба приготовлятись, щоби в гідний час не було одної української людини в Америці, котра записалась би инакше як Українець чи Українка. Обовязок тут лежить головно на всіх українських організаціях, парохіях і т. п. Чи роблять вони в тім які заходи, щоби нас поставили в списі як Українців, а не инакше?

Щось з часописів мало видно тих заходів, а коли є які організації чи парохії, що роблять щось в тім напрямку, то чому не подадуть до часописів і не покличуть тих, що ще не дались чути? Ось Т-во Вільна Україна, від. 200 У. Н. С. в Вудгейвен, вислало петицію до Вашингтону, щоби нас поставити на лісту як Українців, то саме зробив Українсько-Американський Горожанський Клюб в Квінс Кавнти, а де решта товариств на Лонг Айленд? Де є Бруклин, Асторія, Гемпстед, Гікс-віл, Бабилон, Рівергед, Джемейка і инші, про котрих не знаю? Можливо, що деякі з них вже вислали петиції, то хай подадуть до часописів, котрихбудь, жадний український часопис в Америці їм поміщення не відмовить, бо це загальна українська справа, котра не має ріжниці в поглядах політичних чи релігійних. Можливо, що дехто не знає, як і де висилати такі петиції, то нехай вдасться до котрихбудь більших українських організацій в Америці. Їх адреси знайдете в українських часописах. Зрештою приповідка каже: „хто хоче пса вдарити, кия найде". Хто схоче таку петицію вислати, то постарається, щоби його т-во, братство, чи громада таку висилало. Зрештою всі українські орґанізації радо поінформують про цю справу. Нашим обовязком є засипати Вашинґтон такими петиціями і змусити владу, щоб наше українське імя видніло в списі всіх національностей. Тим ми докажемо нашу зрілість і сповнимо чесний і гідний наш обовязок та горді будемо, коли число Українців досягне хоч пів міліона.

Дуже добре булоб, колиб всі орґанізації видрукували відозви в тій справі тай подали всім Українцям, котрі не належать до жадних орґанізацій, та котрі кромі своєї фамілії не сходяться з Українцями, тай тим, котрі вже цілком, або трохи замериканізувалися, знімчилися чи зпольщились. За тих головна річ є подбати. На тих відозвах повинні повиписувати всіх Українців імя і адреси та виразно зазначити національність „Юкраініен" і родом „фром Юкраіна". Така відозва стане в слушний час в пригоді тим, щоб знали щобудь відповісти, або як „спелувати" своєназвиско і національність.

Головний обовязок спадає на батьків, котрі повинні своїм жінкам і дітям сказати, що вони не сміють инакше записатись як „Юкраініен", бо можливо, що в цей час ми будемо при праці, діти може в школі, а жінка байдужно скаже якбудь себе записати, щоби збутися перепищика з хати. Це не сміє трапитись, не сміємо ні одного свого імени, ні одного свого числа дати другій народности. Не сміємо сплямити свого правдивого українського імени. Ми, Українці, імігранти і горожане Злучених Деержав, не хочемо, щоби нас більше називано фалшивим іменем. Ми є Українці, наша матірна мова є українська, а не инакше. Зрозуміймо вже раз, що „Русинами" названо нас тому, щоби розбити нас на части і поставити границю між Українцями на Великій Україні і Українцями в Галичині. Нас назвали инакше й віру нам накинули инакшу, щоби нас ослабити. Вже підчас світової війни пізнали ті, що уперто звались „Русинами", коли Мадярони чи Німці розстрілювали їх тому, що брали їх за „Рус", себто Росіян, а скільки гинуло по вязницях чи „Талергофах?! Ті лише були вратовані, що правдиво звались перед Німцями як: „Украініш", бо Німці, вчений народ, знали про Українців, а Русинів і Росіян частували однаково. Отже це була наука, щоб не цуратись своєї національности, і нині не здибаєте одного Українця (ки), котрі приїдуть з краю, щоб звались инакше, лиш Українцями. Ми тут в Америці ще досить почуємо говорення: „руска церква", „руска школа", „Русини" і т. д. Стид і ганьба, щоби ще нині чути таке між нами! Крім сього між чужинцями наші часто звуть себе Поляками. Мені здається, що я волівби бути чортом, як звати себе Поляком; ми знаємо як Анґлійці кажуть на Поляків, тільки, що стидно таке писати в часописи.

Тож стидаймося чужого прізвища, а величаймо все й всюди український народ і инакше. Хай пеерепис покаже, мо перед світом, хто ми і що ми! Памятаймо, що в день перепису записуємося Українці, роджені на Україні, а не инакше. Хай перепись покаже яка сила Українців є в Америці.

В. Цісик.

Річмонд Гіл, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Віче в справі перепису.

Заходом Українського Ситизенського Клюбу відбулося тут в неділю, 3 листопада, віче в справі втягнення в рекорд назви України й Українців на петиціях горожанських паперів, а також і на переписі населення в 1930 р.

Віче отворив і провадив гр. Юрій Шевчук, секретарював гр. Михайло Ґаліновнч.

Першим бесідником виступив полковник В. Б. Мартин, повітовий клерк, загально звісний впливовий републиканець, котрий сповняє сей уряд від ряду літ. В своїй бесіді він звертав увагу, що Американцям рівнодушно, звідки хто родом та з якої нації походить, аби тільки був добрим горожанином. Він признав, що Українці мають повне право домагатись від уряду признання своєї нації і що назва наша повинна бути в реєстрах на рівні з назвами других народів. Він заявив, що передискусував сю справу з присутним гр. Р. Слободяном і признає рацію нашому слушному домаганню і сам готов не тільки сі резолюції поперти, а просив о. копію, щоби від себе міг вислати сенаторам і конґресменам нашого стейту.

Присутні приняли його бесіду довшими оплесками, а прочитані ним резолюції принято всіма голосами. Резолюції звучать:

The mass-meeting of American citizens and residents of Ukrainian origin assembed at the Ukrainian National Home of Elizabeth, New Jersey, on the third day of November, 1929, have unanimously adopted the followig resolutions:

WHEREAS, immigrants at the occasion of their entry into this country are asked about their racial origin; and

WHEREAS, at the occasion of taking out their American citizenship papers they are asked to fill out a clause about their racial origin; and

WHEREAS, at the coming census of the population of the United States, those of foreign origin will again be asked for their racial origin; and

WHEREAS, those of Ukrainian origin have so far been not allowed to call themselves by that name, which they use exclusively to designate themselves, but, on the other hand, have been forced to call themselves by the various nicknames that had been given them by the various oppressors of Ukraine, to wit: Russians, Little Russians, Ruthenians, Ruthenes, Russniaks, Russins, etc., etc., and

WHEREAS such a practice is incompatible with the principle of selfdetermination of races which in the first line should grant every race the right to call itself by the name it chooses; and

WHEREAS, the said practice of the American government is unsatisfactory to the racial feelings of the many hundred thousands of those recognizing themselves of Ukrainian origin; and

WHEREAA, the said practice of the American government requires the census figures in this important matter of racial origin; be it therefore

RESOLVED that the American government be petitioned to instruct its officers to use in all the instances above mentioned the name of Ukrainian race, language, origin in reference to all those individuals who use this name to designate the language or race of their origin.

По промові вивязалась дискусія, в якій присутні вповні годились з виводами бесідника та взивали, щоби вже раз зірвати з рутенством і як наші резолюції не будуть вислухані так як горожанських паперів і перепису не справлять, скликати великі масові віча і пояснити нашим переселенцям, щоби домагались усе й усюди, щоби їх записано із правдивою назвою. На запит гр. Бабяка, хто винен, що наші церкви і наш клер до днесь держаться назви рутенців, забрав ще раз слово гр. Р. Слободян, покликуючись на старі договори колишньої Польщі, яка за всяку ціну хотіла панувати від „моржа до моржа"; тому то, підбивши, або підступом забравши землі українські і литовські, старалась вмовити, що „Польска, Русь і Літва то една модлітва", денаціоналізувала оба народи. В Галичині, себто в Західній Україні, назва Русинів держалась довший час і означала Українців. Для нашого народу вистарчала ся назва, бо вона ріжнила нас від Поляків. На Великій Україні, коли то Москалі відреклись своєї назви, а приняли назву русских, наш нарід, щоби відріжнитись від вовків в овечій шкурі, називав себе старинною назвою Українців.

Під сю пору в Америці наші всі народні орґанізації називають себе українськими і процесами, які коштують немало гроша, як приміром в Картерет і Перт Ембой, своїм церквам дають назву українських інституцій.

По вичерпанню нарад предсідатель замкнув віче.

М. Ґаліновнч, секретар.

—o—

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Український танок на промисловій виставі.

Від дня 14 до 21 вересня відбувалася тут індустріяльна експозиція, в якій брали участь Американці й инші народи. Комітет сеї експозиції довідався, що в Пасейку істнує школа українського танку й запросив Українців, щоби вони виступили зі своїм танком на сій експозиції. В американській пресі поміщено рівнож фотографію українських танцюристів. Зацікавило мене побачити, як буде відноситися публика до українського танку. На концерт, як подали репортери, прибуло около чотири тисячі народу. Я ждав нетерпеливо тої мінути, коли наші мали виступати. Около пів до девятої години виходить менаджер та виголошує, що за хвилю виступлять українські танцюристи в своїх національних строях.

Орхестра заграла український марш. Танцюристи виходять бадьоро парами під проводом І. Хованця. Рознеслися гучні оплески зі сторони публики, а потім зачалися танки. По кождім танку оплескам не було кінця. Потім орхестра знову заграла український марш, а танцюристи вийшли походом зі сцени. Не одному Українцеви покотилися тоді сльоза з радости, коли побачив, як той український квіт так гарно писувався перед таким великим зібранням. Не одному залишиться той вечер на довго в памяти.

За ті виступи треба бути вдячним п. В. Авраменкови, бо він збудив у тутешних Українцях того духа, щоби плекати свій національний танок.

М. Ганьошин.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

Гостина Пані Кисілевської.

Дня 13 жовтня віддано пошану й привіт пані сенаторці О. Кисілевській.

Пані В. Скоратко, предсідателька Українського Національного Жіночого Тов. „Згода", від. 358. У. Н. Союза, привитала шановну гостю від імени всіх товариств та громадян міста Клівленду.

Пані сенаторка О. Кисілевська промовила ось так:

„Високоповажані Гості! Передівсім, прошу перебачити, що трохи спізнилася, а се тому, що я не на своїх конях їжджу!

„Я приїхала сюди не з жадної політичної причини, а приїхала відвідати свою родину. А до сього міста приїхала я до жіноцтва, з котрим вела переписку ще з рідного краю. Першою прихильницею і передплатницею „Жіночої Долі" була в сім місті п-ні А. Карась, а тепер є п-ні Бричковська, до котрої я особисто приїхала.

„Приношу Вам привіт від Ваших сіл, покинених Вами, й садків зелених, котрі ще досі пишаються своєю красою.

„Я несу Вам сердечний привіт від Союза Українок, від всього жіноцтва й від тих, котрі радіб із душі Вас привитати та не можуть. Від них несу Вам сердечне привитання".

Пані сенаторка говорила далі про значіння організації Союза Українок і т. п. У своїй промові шановна гостя змалювала страждання і долю українського народу під Польщею під теперішну пору. Рівнож сказала, що наш нарід післав українських послів до польського сойму, щоби вони там сказали, яка кривда діється нашому народови та домагалися своїх шкіл і т. п.

Шановна гостя говорила більш ніж годину, а присутні обдаровували її оплесками.

За помічю п-ні О. Кисілевської заложено тут відділ Союза Українок.

Зібрано на народні цілі $135.63. Комітет вишле справозданнє до „Свободи" щодо того, як поділені ці гроші.

Банда під проводом п. Леська відограла привіт, а хор „Боян" під управою п. Когута відспівав пару народних пісень. Відтак відспівав також пару народних пісень другий хор „Бандурист" під управою п. Савчука.

За уряд жіночого товариства „Згода":
Варвара Скоратко, голова;
Бронислава Бричковська, секр.;
Катерина Ділай, секретарка.

З МУЗИКИ.

Товариство "Friends of Music", в Mecca Auditorium в Ню Йорку.

Великою популярністю тішиться в Ню Йорку музичне товариство (назва його: Society of the Friends of Music).

Добре імя дала йому його солідна праця, повна любови та пожертвовання. Хор їх складається із непрофесіоналів, а начислює більше ніж 140 осіб.

Свої концерти устроюють вони що неділі пополудні в найкращій і найдорожчій галі (Mecca Auditorium). Кромі їхнього хору беруть участь в тих концертах запрошені солісти і орхестра з Metropolitan Opera. Галя, хоч яка велика, та все битком набита. Цьогорічний сезон є сімнацятим з ряду, а почався він 27 жовтня.

На перший концерт вибрали великий твір Й. Гайдна „Чотири пори року" (хор, солісти й оркестра). Joseph Haydn це Славянин із Хорватії. Назвисько Гайден і досі часто стрічається в Хорватії. Його твори інтересні тим, що у них богато славянського елементу, — часто-густо подибуємо мельодії і ритми хорватської народної пісні.

Й. Гайден це один із найбільших музиків, а його твори і досі не сходять з концертової естради.

Як в инших його творах (а то в симфоніях, квартетах, ораторіях, операх і т. д.) так і в „Чотири пори року" чується запах, своерідний Славянинові. **Твір цей популярний із своїх виїмків і у нас. Переклади весняної і зимової пісні зробив наш поет Юра Шкрумеляк, а наші хори в старому краю часто їх продукують.**

Дві години слухаєш, переходячи думками з весни у літо, з літа в осінь а з осени в зиму. Усе там гарне, повне любови життя та краси. **Насуваеться думка, що і ми тут повинні зазнакомитися із такими творами. Не тільки маємо любити своє, але пора нам пізнати й чуже та на ньому повчитися чогось.**

На другий концерт Friends of Music вибрали: 1) Симфонію in A major — Мендельсона; 2) Фортепяновий концерт (а minor) Шумана і цикль вальсів: „Вино, женщина і пісня" — Йогана Штравса, хор із оркестрою.

І це річи не молоді. Перший літ сотня, другій мало що не сто і третій стількиж. Для нас найцікавіщий невмирущої слави Йоган Штравс, той типовий Віденець, який зумів усіх розвеселити й увести у прекрасний настрій. Звуть його королем вальса і малюють його так: у небі він грає свої вальси, а всі инші композитори кругом нього танцюють. Забув старенький Бах свою святу музику, не всидів — танцює вальса; св. Цецилія (патронка музиків) теж танцює, танцює і Моцарт і Гайден, Бетговен і Вебер, Мендельсзон і Шуман і инші, яких Штравс застав на „тім боці". Це жарт — але не без підстави: усі любили штравсівський вальс, а хто його почує, хоче танцювати. Належить згадати, що Штравсів було більше, з роду в рід переходив дар і чар вальса — а і сьогодні живе славний нащадок Ришард Штравс, олин з найбільших сучасних композиторів.

Вернім до Штравса і запізнаймося трохи з його вальсом „Вино, женщина і пісня". Вже сам наголовок настроює вас. Настрій веселий, бо „вино веселить серце чоловіка", без жінки нема життя, ні радости в чоловіка, а є одно і друге, то чоловік співає, радуючися щастям. Вальс цей має вступ (оркестра і хор). У цій інтродукції співається про те, що сам Бог у раю сказав рости виноградові, — і була радість Адамові; мав вино, мав Еву, — а пісня була висловом його вдоволення. Коли наробила Ева клопоту і вигнали їх з раю, то остало Адамові на потіху вино, Ева і пісня.

Така Адамова доля і така доля усіх нас грішних.

Це вступ.

Перший вальс, — а співає його Віденець-Австріяк: нема то, як вино, — злоденне горе забиває і щастям серце наповняє кришталева чаша. II-ий вальс: оспівує „Еви рід" який, буває, вміє бути ангелом, коли він тебе любить.

Третий вальс. — Вино є і люба коло серця (клопоти забулося), про це Віденець співає, не мовчить, не охкає по кутах, очей не завертає — а співає-кричить, щоб усі знали про його щастя, щоби й другі брали собі примір із нього та раділи як він і співали як він веселу пісню.

Четвертий вальс. Правду скасказав Лютер: „Хто не любить вина, жінки і пісні той „remains a fool his whole life long". Нема дурних, нікому (мудрому) не хочеться бути „фулом" ціле життя і тому пий (та розуму не пропивай); люби („коли любиш, люби дуже, як не любиш, не жартуйже") і співай собі радісну пісню.

Вальс цей, як я згадав, старий, але роскішний. Він і щирий. Мило його слухати і сьогодні.

Слухала публика із серіозним виглядом симфонію і концерти, але аж вальс розяснив чола. Усім стало весело на души, а ґураган оплесків свідчив про їхнє вдоволення з послідної точки.

Дірiґентом на цей сезон є Artur Bodanzky, асистент дірiґент: Paul Eisler, а хормайстер Walter Wohllebe.

Хор знаменито вишколений: 80 дівочих і 60 мужеських голосів. В оркестрі около 40 осіб.

Кождий концерт у минулому і тепер дає повне вдоволення, й варта, щоби ми, — кому спромога, приходили на ці концерти та познакомлювалися із вартісною музикою культурного світа.

М. О. Гайворонський.

З Обєднання.

(5)

ПРОТОКОЛ НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ.

ДИСКУСІЯ ЗПРИВОДУ ЗВІТУ ПАНІ КИСІЛЕВСЬКОЇ.

О. РЕВЮК: Дякую пані Сенаторці за виголошений звіт, який буде оголошений у часописах враз з протоколом Обєднання, а разом з тим стверджую, що я не назвав „УНДА" угодовим, а тільки підніс, що як у старім краю так і тут в Америці є богато таких, що переконані, що в УНДІ знаходяться елементи з угодовим нахилом. Тому важно нам тепер почути з уст пані Сенаторки, що УНДО в своїх офіціяльних виступах не дало ніколи найменшої причини, щоби можна було його посуджувати про угодові тенденції.

Українські імігранти почуваються до вдячности тим усім гостям з рідного краю, котрі помагають імігрантам розвязувати тяжкі питання життя. Ми можемо бути вдячні шановній представничці жіночих організацій у рідному краю, коли вона з одного боку звертає нашу увагу та справляє неслушні поняття про рідний край, а з другого боку робить обсервації про українське життя в Америці.

Специяльно щодо думок пані Кисілевської про українську школу в Америці та прирівнання її з американською, можу піднести, що Обєднання здавна було свідомим потреби змодернізовання українського шкільництва в Америці, але проти заходів Обєднання на сьому полі злучилися клерикальні течії з правого боку та радикальні течії з лівого. Тому, хто знає умови нашої іміграції, той не буде ждати більших практичних наслідків і від зауважень наших гостий, хочби вони говорили про шкільництво з повагою фахових людий.

З рівною авторітетностю говорила пані Кисілевська про справу організації українських жінок. Пані Кисілевська відома в рідному краю на тому полі. Вона там має вироблене імя, як визначна українська жінка, як українська письменниця, редакторка й організаторка жінок. Тому її замітки про організацію українських жінок в Америці заслугують на увагу.

Справа організації українських жінок в Америці, як каже пані Кисілевська, незвичайно важна. Се ми здавна знаємо. Здавна Український Народний Союз організує специяльні відділи з жінок. Здавна він постійно вибирає в головний уряд, своє найвисше тіло, діяльні членкиці. В кождому уряді Українського Народного Союза є містопредсідателька. Були теж спроби організувати жінок у ріжні специяльні жіночі організації, запомогові, політичні й другі. Вони розвивалися слабо. Велика маса жінок громадськими справами не цікавиться, хоча в Америці жінка стоїть під правним оглядом просто на тому самом становищи, що мущина. Такі мої спостереження, і я хотівби, щоби я помилявся.

Се не значить, що жінкам требаби опустити руки й спускатися на дно. Ні, се показує тільки, яка широка нива й як богато праці вона вимагає. Українська жінка мусить пробудитися, освітитися й зорганізуватися. Як розбудити її з вікового сну? Здається, що богато в сьому може помогти рідний край. Чим більше українські жінки в Америці будуть бачити працю українського жіноцтва в рідному краю, тим більше вони будуть розбуджуватися до життя. Чим активнішою буде українська жінка в старому краю, тим активнішою буде українська жінка в Америці.

Не мале значіння можуть мати відвідини визначних українських жінок з рідного краю. Коли українська жінка в Америці побачить перед собою українську жінку зі старого краю, котра або перед своїм народом або в широкому світі добула собі признаннє, то се певно заохотить й українську імігрантку до кращих стремлінь. На жаль, треба признати, що досі всі гостини визначних Українок не помогли українським жіночим діячкам, але й часто ще перешкаджали.

Присилають з Европи, приміром, як представниці українського жіночого руху на міжнародний конгрес мира в Америку дві пані, з котрих одна не могла зовсім появлятися перед своїми ні чужими через свій стан, а друга входила в стичність тільки з большевицькими кругами. Який вплив на українську жінку на іміграції могла викликати така делегація? І який вплив могло мати те, що ту делегатку, котра тут зносилася тільки з комуністами, опісля самі таки комуністи розстріляли? Вирнула відтак в Америці ще одна делегатка з рідного краю. Побувши в Америці якийсь час, вона показала свої повновласти. Вона говорила, що їхала в Америку для своїх родинних цілей, але рідний край дав їй на всякий випадок деякі повновласти, ануж вона збере дещо для старого краю. Відомо, жінка може легко зібрати, може навіть лекше як мущина. Тільки яка з того була користь? Ся делегатка відома зі своїх звязків з людьми виразно угодової марки. Вона теж сама вела в Америці угодову лінію, пускаючи ріжні сплетні проти непримиримих кругів у краю. Вона розізджала тут з людьми, відомими з польонофільських заяв і симпатій, або з людьми, зовсім байдужними для боротьби українського народа проти наїздника. Навіть збираючи гроші на похвальні цили в старім краю, вона рівночасно підривала збіркову акцію на рідний край. Зібравши гроші, вона домагалася контролі від одних то других. Голосила спершу, що вона збирає гроші „за дармо", а відтак зявилася в Обєднанню з домаганнєм, щоб Обєднання признало їй 25 чи скільки там процентів за збираннє, а відтак хотіла, щоби Обєднаннє контролювало її, представляючи до контролі приходи, а не показуючи видатків. Який вплив на організацію жіноцтва в Америці могла мати така візита?

Переходжу тепер до візити пані Кисілевської. Поява в Америці такої визначної жіночої діячки певно моглаби розбудити українську жінку до діяльности. Пані Кисілевська до того ще є сенаторкою, себто її український народ вибрав на те, щоби вона його представляла та боронила перед польським урядом. У такому політичному уповажненню українська жінка в Америці могла слушно побачити доказ, що нема поля, на якому жінка не моглаби справлятися таксамо добре, як мущина. Приїзд пані Кисілевської тому міг мати для української жінки в Америці специяльно важне значіння.

Однак сей приїзд свого значіння мати не буде. Пані Кисілевська незадовго виїзджає вже з Америки, обїхавши Канаду й Злучені Держави, і тому се можна нині вже зовсім певно ствердити. Видно се зі сього, що мало не з кождої місцевости, де була пані Кисілевська, присилають читачі Свободи в редакцію листи з протестами проти кепської політичної служби, яку пані Кисілевська робить своїми виступами для української справи.

В американських газетах, природна річ, появлялися вістки про приїзд пані Кисілевської, бо для американських газет се велика новинка: приїзд сенаторки. Однак, про панію Кисілевську писалося як про польську сенаторку. Се писаннє американських газет природно не тільки що не піднесло українських жінок до діяльности, але навіть діяльних мущин знеохочувало. Найкращі українські люде, які відомі з діяльности для української справи, протестували проти того, щоби українська сенаторка своїми розмовами з американськими ґазетярами нищила те враження, яке сі діячі вспіли з трудом витворити в американських ґазетярів. Питалися вони, що їм робити, коли вони говорили про те, як польський уряд позбавляє Українців політичних прав, а тут зявляється Українка та представляється, що вона сенаторка до польського сойму, без ніяких додатків, та викликує сим враження, що Поляки дають Українцям усі права, коли дають навіть українським жінкам право вибрати собі представницю в сенат?

Редакція Свободи не містила сих листів, бо редакція Свободи знала панію Кисілевську з її довголітних заслуг для українського народа. Коли однак сі листи не переривалися, то Свобода мусіла виступити з обороною пані Кисілевської, бо се певно не вона тому була винувата, але винуваті ті, котрі тут її використовували для особистих, а не для громадських цілей.

Пані Кисілевська певно знає цю статтю.

ПАНІ КИСІЛЕВСЬКА: Ні, не знаю.

Відчитано статтю „Пані Кисілевська в Америці", уміщену в „Свободі" ч. 250.

ПАНІ КИСІЛЕВСЬКА: Англійської мови не знаю, тому доводилося мені говорити в редакціях через посередників. Всеж таки я можу вас упевнити, що ті посередники передавали правильно. Я тому невинна, що редакції перекрутили. Тому маю великий жаль, що панове передрукували це у „Свободі". Я не надіялася того. Моя шістьдесятьлітна праця повинна бути ґарантією мого українства. А коли панове маєте сумніви щодо нього, то я і те переболію. Погляньте на те, що писала польська преса в Шикаґо зприводу мого приїзду, а витинок я вам вислала.

Д-р МИШУГА: В першу чергу сконстатую, що ми не квестіонуємо заслуг і українства пані Кисілевської. А у „Свободі" виразно підчеркнено, що „ніхто з нас не сумнівається щодо патріотичних почувань пані Кисілевської й її розуміння національного обовязку супроти свого народа". Зате у „Свободі" піднесено, що ми „не можемо замкнути очей на те, що приїзд п-ні Кисілевської до Америки, коли ходить про американський ґрунт, нашій справі в нічім не пособляє, але навпаки: шкодить".

Колиб п-ні Кисілевська виступала тільки як провідниця українських жінок, колиб торкалася тільки жіночого питання, то всьо було би в порядку. Але п-ні Кисілевська виступає всюди як сенаторка. Як сенаторка дає вона інтервю ріжним американським і польським репортерам, як така відвідує редакції, ріжні установи та має побачення з ріжними впливовими людьми. Якаж нам з того користь, коли по тих відвідинах американська преса пише про п-ню Кисілевську як „провідницю польських жінок" чи як „польську сенаторку". З того мало користи, до якого священика п-ні Кисілевська заїхала в гості, про що писали американські газети, а нам треба бачити в американській пресі про відношення сенаторки до Польщі. Нам треба знати, чи п-ні Кисілевська подбала за те, щоби в Америці пізнали ріжницю між українським сенатором чи послом в Польщі, а сенатором чи послом в Америці. Нам треба, щоби в Америці почули з достовірного жерела, себто з уст сенаторки, що український нарід при перших виборах до польського сойму той сойм взагалі зіґнорував, а при других виборах вислав послів, а між ними й сенаторку п-ні Кисілевську для протесту проти польської окупації, а не для вспівпраці з польським урядом над розбудовою польської держави на українських землях.

Пані сенаторка не говорила про це навіть на українських сходинах, а не то перед Американцями. Пані Кисілевська покликується на польську ґазету в Шикаґо. Це є витинок з „Дзєнніка Звйонзковеґо" з 1 листопада. Алеж в нім нема того, чого ми сподівалися почути від пані сенаторки. Там виразно зазначено, що п-ні Кисілевська не приїхала сюди в політичних цілях, а тільки для відвідин свого сина в Канаді і своєї родини в Злучених Державах та пізнання життя іміграції. Польський кореспондент подає, що п-ні Кисілевська руководилася при інтервю засадою, що „мова є сріблом, а мовчанка золотом". Значить, в інтервю, яке подає нам сама п-ні Кисілевська на свою оборону, нема нічого про наше відношення до Польщі ні про політику УНДА, до якого п-ні Кисілевська належить, а про що навіть згадує польський кореспондент.

В тім то біда, що п-ні Кисілевська приїхала до нас у ближче неозначенім характері. Тому й наші люде питаються, чи п-ні Кисілевська приїхала сюди до сина чи брата, чи для жіночої справи, чи для політики. Тому й наші люде не можуть зрозуміти, чому п-ні Кисілевська, коли вже покликується на сенаторство, не зложить тут звіту з діяльности нашої парляментарної репрезентації. А це мало би велику користь, бож тут від літ ведеться велика кампанія проти УНДА.

Пані Кисілевська повинна знати, що коли вибирається в таку дорогу, то повинна їхати з відповідними матеріялами й то в анґлійській мові. Пані Кисілевська повинна мати готові стейтменти (комунікати) в анґлійській мові, які повинна передавати в редакціях, щоби не було баламуцтва. Навіть Мек Донелд, коли сходив з корабля, мав такий готовий комунікат. І президент Гувер, коли відбуває свою тижневу сесію з журналістами, передає їм готові комунікати, коли ходить про якусь важнішу справу. Щож доперва говорити про потребу такого комунікату, коли треба вияснити американському репортерови, звідки взявся український сенатор у польськім соймі й чого він там сидить.

ПАНІ КИСІЛЕВСЬКА: Того я не знала, що треба мати комунікати. Але я всюди зазначувала, що я українська сенаторка.

Д-р МИШУГА: Алеж пані, вже ваша візитівка як „українського члена сенату Польщі" вносить баламуцтво. Це є одинокий „комунікат", який залишиться в Американців, як свідоцтво українсько-польської кооперації при будові Польщі.

ПАНІ КИСІЛЕВСЬКА: Колиб я не покликувалася на сенаторство, то я не моглаб дістатися там, де мені треба.

Д-р МИШУГА: Коли з того сенаторства має бути в Америці для нашої справи така прислуга, як її бачимо, то краще про нього й не згадувати, а виступати як провідниця українського жіноцтва. Від п-ні Кисілевської як сенаторки ми змушені домагатися иншої постави й иншого протесту. Ми знаємо, що за це може п-ні Кисілевська потерпіти з боку польської влади, як верне до краю. Тому не думаємо вимагати від неї ніякого геройства, але тоді хай п-ні Кисілевська не виступає як сенаторка. Бо від сенаторки ми повинні надіятися на американській землі принаймні такої постави, як ми її бачили з боку Парляментарної Репрезентації, коли вона устами свого голови й УНДА складала у соймі своє державно-правне застереження.

(Дальше буде).

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

Між приятелями.

— Нас є три; як будемо женитися, то вишукаємо таку хату, де буде три сестри — по одній кождому.

— Також вигадав! — Цілий маєток ділити на три части.

— Що там маєток? Зате для трох буде тільки одна теща.

—o—

Папуга.

— Я котіла би купити собі папугу, бо мій чоловік є подорожний продавець і мені дуже скучно дома.

— Візьміть оцю. Вона лається в страшний спосіб. Це коли не буде вам скучно без чоловіка.

—o—

— Ви дуже поправилися, певно були десь у купелях?

— Ні. Я сидів рік у вязниці.